

Van de redactie

Voor u ligt het tweede nummer van het KNR-bulletin van dit jaar. U vindt hierin onder meer een impressie van één van de vier KNR-regiodagen, waarin nieuwe modellen voor het vermogensrechtelijk reglement centraal staan. Hopelijk vormen deze bijeenkomsten een stimulans om de formuleringen in het eigen reglement nog eens zorgvuldig te bestuderen.

Voorts in dit nummer een drietal gesprekken. Bisschop Van Luyn ontvouwt zijn visie op christelijk leven in een geseculariseerde samenleving. Zr Anne Helwegen vertelt over nieuwe vormen van missionaire betrokkenheid op Afrika. En tenslotte komt Wiel Smeets aan het woord over zijn werk met jongeren.

Van harte veel leesplezier toegewenst!

De sluitingsdatum voor kopij voor het volgende nummer is: **1 juni 2002**

inhoud KNR-bulletin

interview Bisschop van Luyn	2
bestuurswisselingen	5
verblijfsvergunning buitenlandse religieuzen	6
bijbels openluchtmuseum	7
werkgroep Vredesvraagstukken (voor een humaan bestaan)	7
interview zuster Anne Helwegen	9
stichting oecumenische vrouwen synode	11
studiedag UNKV	13
regiobijeenkomsten van de KNR	15
week Nederlandse missionaris	17
Titus Brandsma-lezing	18
studieweek mystiek	18
tijdschriften	19
medewerkers KNR	21
interview Wiel Smeets	22
gedicht	24

Samen op weg
In gesprek met Bisschop Van Luyn

Mgr. drs. Adriaan (Ad) H. van Luyn s.d.b. is vice-voorzitter van de Nederlandse Bisschoppenconferentie en binnen het college belast met de portefeuille kerk en samenleving. Hij is voorzitter van Pax Christi Nederland en vice-voorzitter van COMECE¹. Hij schreef verschillende boeken en wordt veel gevraagd voor lezingen.

In deze bijdrage aandacht voor een ander facet van zijn veelzijdige persoonlijkheid: hij is namelijk Salesiaan van Don Bosco en verloochent die afkomst niet.

Ad van Luyn (1935) was het vijfde kind in een onderwijzersgezin van tien kinderen (zes jongens en vier meisjes). De oudste vier kinderen werden geboren in Amsterdam, de middelste twee in Groningen en de laatste vier in St. Nicolaasga.

Pastoor Overmeer te St. Nicolaasga was bevriend met de Salesianen en nodigde hen uit tijdens vakanties in het parochiehuis met jongeren te komen werken. De kinderen Van Luyn voelden zich aangetrokken door de toegankelijke, open sfeer. Drie broers

gingen naar het seminarie en werden Salesiaan. Wezenlijk voor de Salesianen van Don Bosco is het delen van het leven met de jongeren in de groei naar volwassenheid. Het begeleiden van jongeren in hun vorming, het aangaan van een open gesprek en hen laten ontdekken welke levenswaarden essentieel zijn. Sport en spel zijn in die contacten weliswaar geen hoofddoel, maar toch duidelijk méér dan bijzaak².

Ad van Luyn legde in 1954 professie af als Salesiaan van Don Bosco en werd in 1964 tot priester gewijd. Bij die gelegenheid koos hij tot lijfspreuk de aansporing van Paulus aan zijn leerling Timoteüs zijn deel te dragen aan de inspanning en het lijden voor het evangelie (2 Timoteüs 1, 8-9): *Collabora Evangelio*.

Diezelfde spreuk koos hij als motto bij zijn installatie in Rotterdam. Toen en nu beschouwt hij het als een opdracht

---

² Interessant in dit verband is de bijdrage Sportief en katholiek in de bundel Modern en devoot. Geloven in de Randstad. Baarn 1999: Gooi & Sticht. ISBN 90 304 0967 3.

Hierin onderscheidt Van Luyn vier dimensies die volgens hem kunnen bijdragen tot een specifiek christelijke inspiratie voor de sport: de ludieke, de vreugdevolle, de lichamelijke en de competitieve facetten van sport.

---

¹ Commission des Evêques de la Communauté Européenne, een commissie waarin de bisschoppen van de vijftien EU-lidstaten elk een lid hebben afgevaardigd.

voor zichzelf en als een uitnodiging voor anderen om mee te doen. Als goed pedagoog wijst Van Luyn daarbij graag op de dubbele betekenis van het woord *labor*: je inspannen, maar ook de bereidheid tot incasseren (*labeur*). In het Grieks vinden we eveneens beide elementen terug.

Eenheid in verscheidenheid

Zijn bisschopswapen bestaat uit vier kwartieren, kruiselings twee zwarte (contemplatie) en twee rode (actie) vlakken, met daarin de symbolen van de vier evangelisten: mens, leeuw, stier en adelaar. Vanuit een andere interpretatie staan deze symbolen voor de vier hoofdgebeurtenissen uit het leven van Christus: de menswording, de offerdood, de verrijzenis en de Hemelvaart. In zijn boek *Modern en devoot* motiveert Van Luyn waarom er meerdere evangeliën zijn: “Het was zeker onvoldoende geweest, als de apostolische traditie in de jonge kerk was vastgelegd in slechts één evangelie. De blijde boodschap is zo rijk en vol mysterie, dat één mens die nooit volledig had kunnen weergeven. Er waren inderdaad vier evangelisten nodig. Daarom heb ik hun symbolen in mijn bisschopswapen opgenomen, de vier gevleugelde wezens uit Ezechiël en het boek Openbaring: mens, leeuw, stier en adelaar. Want wat Jezus leerde, vernemen we van Matteüs in vijf redevoeringen over de vervulling van de messiaanse belofte. Wat hij deed, lezen we bij Marcus, die kort en bondig de catechese van Petrus over de Zoon van God weergeeft. Wat Jezus voelde, horen we van Lucas, de arts, die zo fijnzinnig de noden van de mens onderkent. Wat Jezus beoogde, deelt ons ten slotte Johannes mee, die Hem beschrijft als de weg, de waarheid en het leven. Zo vullen de vier evangeliën elkaar aan met hun verschillende accenten, en waarborgen ze samen het beeld van Christus als mensgeworden Zoon van God. Eenheid is er in de verscheidenheid”.

Religieus leven

Van Luyn: “De evangelische raden kies je niet voor zich, maar voor het Evangelie. Het laatste woord uit handen geven, niet hechten aan bezit, ongehuwd blijven. Het is een levenslange opdracht, die zich af en toe verdicht. Laat je je wel of niet iets gelegen liggen aan het appèl dat anderen op je doen?” Dat appèl kent Van Luyn uit eigen ervaring, want er werd al vroeg een beroep op hem gedaan om bestuurlijke functies te vervullen, waardoor hij minder contacten met jongeren kon onderhouden. Toch is dat een Salesiaanse rode draad die hij niet wil loslaten. Op twee jaar filosofiestudie volgen in de Salesiaanse vorming drie praktijkjaren van werken met jongeren en daarna nog vier jaar theologie-studie. Ook na zijn priesterwijding werkte hij vijf jaar met jongeren, alvorens hij tot vice-provinciaal gekozen werd. Vervolgens was hij negen jaar provinciaal van de pauselijke Salesiaanse universiteit te Rome, waar hij veel met studenten in aanraking kwam. Als bisschop van Rotterdam zijn de contacten met het diocesaan jongerenplatform en de Wereldjongerendagen hem dierbaar.

Van de commotie onder religieuzen rond de verschijning van het boek van br Th. Sponselee *Sterven of Werven* in 1987 heeft hij weinig gemerkt, omdat hij toen in Rome verbleef. Bij het verschijnsel roepingencrisis gaan zijn gedachten uit naar de parabel van het zaad (Marcus 4, 3-9). God roept nog wel degelijk, maar het zaad komt te weinig tot ontwikkeling en dat ligt aan de omstandigheden. Het algemene klimaat is niet zo gunstig. Er is veel onderzoek gedaan naar de roepingencrisis en daaruit blijkt dat het een uiterst complex probleem is. Dat valt niet eenvoudigweg op te lossen door bijvoorbeeld een grootscheepse media-campagne te voeren. Van Luyn: “Voor iedere christen – gewijd of niet gewijd – ligt hier een taak. Je moet het probleem bij de wortels aanpakken en dus in de gezinnen, het onderwijs en

de parochie-gemeenschappen. Daar moeten gunstige omstandigheden gecreëerd worden die roepingen kunnen bevorderen.”

Wereldburger

Van Luyn: “Er zijn natuurlijk duidelijke verschillen binnen het bisschoppencollege, al was het maar vanwege het feit dat je als priester-religieus op een andere manier tot het bisschopsambt komt dan als diocesaan priester. Ik kende Rotterdam niet, had nooit in een parochie gestaan en geen functie in de parochiepastoraal bekleed. Als lid van een wereldcongregatie heb je veel internationale ervaring, waardoor je jezelf automatisch als wereldburger gaat beschouwen. Doordat je medebroeders hebt in alle continenten is er een verbondenheid met de universele kerk. Dat kan een rijkdom zijn. Ik heb een deel van mijn theologische opleiding in Turijn gevolgd en ben jarenlang in Rome gestationeerd geweest. Die internationale contacten hebben gezorgd voor een culturele en religieuze verbreding”.

In zijn huidige functies blijft hij grensoverschrijdend actief. In COMECE-verband vinden twee maal per jaar bijeenkomsten plaats, waarin actuele maatschappelijke problemen worden uitgediept. De meest recente bijeenkomst had als thema de demografische ontwikkelingen. Kernprobleem: Wie zorgt er nu en straks voor de zieken en ouderen? Het voorzitterschap van Pax Christi Nederland brengt weer andere vraagstukken onder de aandacht: of je iemand als straf ter dood mag brengen bijvoorbeeld. Maar ook die functie betekent mondiale betrokkenheid bij grootschalige conflicten in het Midden-Oosten, Oost-Timor, Colombia, Cuba en op de Balkan.

Geloven in de Randstad

Dit alles neemt niet weg dat Van Luyn in de eerste plaats bisschop van Rotterdam is, dat wil zeggen van een grotendeels verstedelijkt diocees met een multicultureel en multireligieus samengestelde bevolking. Zonder de

ogen te sluiten voor de problemen vandien ziet Van Luyn in de eigenheid van zijn bisdom vooral een uitdaging om te komen tot een christelijk geïnspireerde constructieve bijdrage. Hoe dat in zijn werk kan gaan zet hij uiteen in *Modern en devoot in de Randstad*³.

Daarin begint hij met de vraag hoe we contemplatiever, met authentieke christelijke spiritualiteit kunnen leven in de Nederlandse verstedelijkte cultuur. Hoewel er in de Bijbel vrij veel verderflijke grote steden voorkomen – Babel, Sodom en Gomorra, Nineve en Rome – kan hoop geput worden uit het contrastverhaal zoals samengevat in Hebreëën 11. Dat is het verhaal over de stad waarheen Abraham – en met hem de mensheid – op weg is. Daarom past het christenen niet om de moderne verstedelijkte samenleving en cultuur de rug toe te keren.

Dan stelt Van Luyn zich de fundamentele vraag hoe anonimiteit en gemeenschap zich in de grote stad tot elkaar verhouden en wat christenen ermee van doen hebben. Anonimiteit kan tot uitwassen leiden: ongezien leed, geweld op straat en vereenzaming. Anonimiteit is anderzijds voorwaarde voor persoonlijke keuzevrijheid bijvoorbeeld in het kiezen van vrienden. Ook gemeenschapsvorming kan tot excessen leiden, tot de vraag wie er wél bij hoort, maar ook wie er niet bij hoort en daarmee tot uitsluiting, tot aparte zones en getto's, tot bevoorrechte of achtergestelde wijken en groepen. Door die uitwassen degenerereert het gemeenschapsleven.

Vernieuwde innerlijkheid

In onze verregaand gesecculariseerde samenleving is de christelijke boodschap niet meer de overkoepelende, integrerende en verbindende kracht voor de samenleving als geheel. Daardoor moet iedereen nu persoonlijk en van binnen uit een antwoord vinden

---

³ In de bundel *Modern en devoot. Geloven in de Randstad*. Baarn 1999: Gooi & Sticht. ISBN 90 304 0967 3.

op de zin van het bestaan. Er is geen andere weg voor het voortbestaan van de christelijke traditie dan die langs de persoonlijke vernieuwing. Deze kan op haar beurt leiden tot de vorming van gemeenschappen en tot dienst aan de samenleving. De inspiratie en motivatie voor een vernieuwing van de innerlijkheid in onze tijd zoekt Van Luyn bij monniken en monialen. De ervaring van leegte, van Gods afwezigheid, het afdalen tot de bodem van de ziel kan juist tot ontvankelijkheid voor God leiden. Het gaat dan om een spiritualiteit van beneden, om ontleding, een grondhouding van deemoed en kwetsbaarheid. Als het mogelijk is om in een gesecculariseerde cultuur een toegang te vinden tot een persoonlijk geloof is dat al waardevol. Maar een spirituele grondhouding kan pas uitgroeien als ze gevoed wordt met de rijke ervaring en kennis van anderen en daartoe is gemeenschap vereist. Zulke gemeenschappen zouden eigenlijk hier moeten ontstaan in aansluiting bij de Nederlandse historische en culturele context. Van Luyn ziet de Moderne Devotie als een originele, bij onze mentaliteit en geschiedenis passende

spiritualiteit. De Moderne Devotie kan niet zonder meer als mogelijkheid getransponeerd worden naar onze tijd. Maar Van Luyn ziet een drietal elementen in deze beweging die de aandacht verdienen: het accent op persoonlijk geestelijk leven, de noodzaak van vorming en de open vorm van samenleven. Die elementen zouden wel eens wonderwel aan kunnen sluiten bij onze tijd, bij de grootstedelijke cultuur.

De bisschop is een verwoed verzamelaar van afbeeldingen en kunstwerken van het Emmausverhaal. Na afloop van het gesprek laat hij vol enthousiasme een aantal pronkstukken van zijn verzameling zien. Tot zijn spijt komt de bisschop de laatste tijd nauwelijks aan deze hobby toe: "Ik heb een chronisch tijdgebrek en heb te weinig ontspanning. Toch bezoek ik af en toe een tentoonstelling om kunst te bekijken en ook probeer ik mijn vriendschappen en familierelaties te onderhouden. Helaas is er hier sprake van veel achterstallig onderhoud".

WvdV

Bestuurswisselingen

Minderbroeders Franciscanen

Het Kapittel van de Nederlandse Minderbroeders Franciscanen heeft op 7 en 8 juni 2001 een nieuw bestuur gekozen⁴.

Henk Geraedts, Minister provinciaal,
Jan van den Eijnden, Vice provinciaal
Theo Vergeer, Definitior
Ton Peters, Definitior
Clemens van Weelden, Definitior
Bengt Wehlin, Definitior

Norbertinessen van Sint-Catharinadal

Zuster M. Magdalena van Bussel, Priorin
Zuster Elisabeth Janssens, Subpriorin
Zuster Mechtild Brand, Circatrix
Zuster Dorothea Herwegh, Eerste raadzuster
Zuster Paulina Veenstra, Tweede raadzuster

---

⁴ Door een vergissing onzerzijds werd deze bestuurswisseling niet eerder in dit blad vermeld.

Fraters van Onze Lieve Vrouw

Het Generaal Kapittel van de Congregatie van de Fraters van Onze Lieve Vrouw, Moeder van Barmhartigheid, heeft in de vergadering van 28 maart 2002 een nieuw generaal bestuur gekozen.

Broeder Broer Huitema, superior general
Broeder Edward Gresnigt, deputy sup. general
Broeder Jan Koppens, board member
Broeder Johannes Kjongian, board member
Broeder Martinus Lumbanraja

Vereniging van Catechisten

Onder voorzitterschap van Bisschop Muskens is op dinsdag 2 april 2002 het volgende bestuursteam gekozen.

Bets van den Bergh
Do van Diemen
Cor Prinse

Verblijfsvergunning buitenlandse religieuzen

Kardinaal Simonis heeft onlangs een brief gestuurd aan de staatssecretaris van Justitie, mevrouw Kalsbeek, om te attenderen op een probleem dat is voortgevloeid uit het uniformeren van de toelatingsdoeleinden die zijn gebaseerd op de nieuwe Vreemdelingenwet. Onderstaand een verkorte weergave van de inhoud van deze brief.

Hoewel in het verleden aanvragen van een machtiging tot voorlopig verblijf voor studie-, stage- of werkdoeleinden van buitenlandse religieuzen vrijwel altijd werden gehonoreerd, ziet het kerkgenootschap zich onder werking van de nieuwe Vreemdelingenwet geconfronteerd met een aantal afwijzende beslissingen in gevallen die vergelijkbaar zijn gevallen uit het verleden, waarin echter positief werd beslist. Dat wekt onder meer verbazing omdat bijvoorbeeld tussen de Immigratie- en Naturalisatiedienst en het Centraal Missie Commissariaat afspraken zijn gemaakt die inhouden dat in het verlengde van de uitvoering van de formele vereisten in het kader van de Vreemdelingenwet en de uitvoeringsregelingen daarvan aan personen die rechtstreeks zijn betrokken bij een orde of congregatie een machtiging tot voorlopig verblijf zal worden verleend voor arbeid, stage of studie. Ook moeten het opzetten en in stand

houden van (priester)opleidingen worden beschouwd als het bepalen van de eigen inrichting van kerkgenootschappen en van zelfstandige onderdelen daarvan ingevolge art. 2: 2 van het Burgerlijk Wetboek. Dergelijke opleidingen dienen op die grond dan ook te worden aangemerkt als door de Nederlandse overheid 'aangewezen' onderwijsinstellingen, waarvan buitenlandse studenten in aanmerking behoren te komen voor een machtiging tot voorlopig verblijf. De aanwezigheid van de genoemde categorie personen is bovendien in zoverre een wezenlijk Nederlands belang dat zij een waarborg is voor de voortzetting van de werkzaamheden van de bisdommen, ordes en congregaties in ons land, die kampen met afnemende ledenaantallen.

Het Rooms-Katholiek Kerkgenootschap verzoekt u bij de uniformering van de toelatingsdoeleinden op grond van de Vreemdelingenwet rekening te houden met de hiervoor geschetste problematiek en de uniformering aldus ter hand te nemen dat de bedoelde categorie personen voor een machtiging tot voorlopig verblijf (opnieuw) in aanmerking komt. De aanscherping van het toelatingsbeleid kan immers bezwaarlijk worden verondersteld (mede) met het oog op hen te geschieden.

Bijbels Openluchtmuseum

Het Bestuur SNVR heeft deze maand een brief gezonden aan Monseigneur Hurkmans om zijn zorg uit te spreken over een belangrijk aspect van de gerezene problemen tussen de bisschop en het bestuur van het Bijbels Openluchtmuseum in de Heilig Landstichting bij Nijmegen. Onderstaand de kernpassages uit deze brief.

De SNVR heeft haar achterban in de afgelopen jaren op grote schaal gestimuleerd diepgaand bezig te zijn met het gegeven van de multiculturele samenleving in Nederland. Concreet heeft de werkgroep Vredesvraagstukken van de SNVR de jaarlijks drukbezochte Nationale Vredesdag voor Religieuzen al enkele keren gewijd aan een dialoog met islamitische en joodse vrouwen. Daarnaast werd vorig jaar als gezamenlijk jaarthema voor

Bestuur en alle (drie) werkgroepen van de SNVR vastgesteld: multiculturaliteit (in Nederland) met bijzondere aandacht voor vrouwen en kinderen. De uitwerking daarvan is in veel instituten door vrouwelijke religieuzen – ieder op haar eigen wijze – ter hand genomen.

Het Bestuur is van mening dat het niet kennen van andere culturen de aanleiding voor veel misverstaan en onbegrip vormt. Het Bijbels Museum heeft de laatste jaren door de gehanteerde werkwijze juist veel eraan bijgedragen om deze kennis te vergroten. Het Bestuur zou het dan ook betreuren als de dialoog tussen moslims en christenen onder de gevolgen van genoemde problemen zal gaan lijden.

Voor een humaan bestaan

De Werkgroep Vredesvraagstukken van de SNVR heeft in een ruim verspreid schrijven aandacht gevraagd voor de acties van deze werkgroep in het kader van de manifestatie “*Voor een humaan bestaan*”. Deze manifestatie – die plaatsvond op 13 april jongstleden - werd georganiseerd door de Raad van Kerken en Vluchtelingenwerk Nederland en was bedoeld om knelpunten in de nieuwe asielwet onder de aandacht te brengen.

In de brief liet de Werkgroep weten:

Als vrouwelijke religieuzen voelen wij ons bijzonder aangesproken door het lot van zoveel asielzoekers, die door het vluchtelingenbeleid in hun elementair bestaan worden bedreigd. We voelen ons verplicht op te komen voor deze mensen, mannen, vrouwen en kinderen, die zonder ondersteuning van de staat gedwongen zijn “op straat” te overleven.

De Werkgroep heeft een actieplan ontwikkeld, waarvan de meeste elementen op 13 april aan de orde waren. Voor geïnteresseerden is op het secretariaat SNVR thans nog verkrijgbaar de bundel verhalen “Ontmoetingen op straat”, ervaringsverhalen vanuit de ontmoeting met op straat gezette vluchtelingen. (kosten: 2 Euro). Gratis verkrijgbaar op genoemd secretariaat is een voorbeeldbrief aan plaatselijke gemeentebesturen. Wanneer asielzoekers worden uitgezet in de gemeente waar religieuzen wonen kan men op die manier protest aantekenen.

De werkgroep is bereid tot verdere informatie. Secretariaat SNVR, tel. 073-6921388.

Manifestatie “voor een humaan bestaan”, georganiseerd door de Raad van Kerken en Vluchtelingenwerk Nederland over de knelpunten en de nieuwe asielwet.

Herhaalde oproep – videobanden

De Commissie Communicatie wil graag inzicht krijgen in de wijze waarop Nederlandse religieuzen in de periode 1995-2002 zélf hun religieuze leven hebben verbeeld (audiovisueel). Wellicht leent een gedeelte van het materiaal zich om desgevraagd ter beschikking te stellen aan de media (uiteeraard nadat u daar in ieder afzonderlijk geval toestemming voor heeft gegeven). Wij willen u derhalve vragen om een kopie van uw videobanden ter beschikking te stellen aan de afdeling Communicatie, indien mogelijk met een korte toelichting waarin u aangeeft waarom u inder tijd besloten heeft om deze opnames te (laten) maken.

Woonruimte gezocht

Eind 2002 komen vier van onze medezusters terug uit de missie. Wij zoeken voor haar geschikte woonruimte, liefst in een klooster en bij voorkeur in de buurt van Nijmegen.

Uw reacties graag naar: Zr. Bernadette Caspers, tel. 024 – 358 36 49.

Insula Dei

Insula Dei is, historisch gezien, een kloosterverzorgingshuis met een rooms-katholieke signatuur en die bijzondere sfeer is tot op de dag van vandaag aanwezig. In Insula Dei overheerst de haast kenmerkende rust, waar niet alleen de zorg maar ook het wonen een meerwaarde heeft. Het is nu een regulier verzorgingshuis geworden, waar ook mensen met een andere geloofsovertuiging van harte welkom zijn.

Met de ontwikkeling van nieuwe mogelijkheden door een geplande nieuw-

bouw van de appartementen en andere vormen van dienstverlening zoals vraaggerichte zorg, kunnen wij u een vernieuwende organisatie bieden met toekomstvisie. Het woon- zorg-complex is gesitueerd op een karakteristiek landgoed nabij het centrum van Arnhem.

Voor informatie kunt u contact opnemen met mevrouw R. Leurink, sectormanager Zorg, tel. (026) 3697989.

Werkruimte gezocht

Claudia Schuurs en Konstantin Ivanchev vervaardigen en restaureren houtsnijwerk en beeldhouwwerk. Daartoe huren zij een ruimte bij het kloostercomplex Catharinenberg in Oisterwijk. Dit gebouw wordt gesloopt. Daarom zoeken zij een vervangende ruimte. Voor het kleinschalig atelier zijn grote bedrijfsruimtes geen optie. Het werk is hoofdzakelijk handwerk. Soms gebruiken ze basismachines op 220 volt (geen krachtstroom).

Telefoon: 013 - 5332312

Leken voor Afrika

In gesprek met zr Anne Helwegen

Op 30 januari laatstleden vond een platformbijeenkomst plaats, georganiseerd door de commissie 'Roepen tot Religieus Leven'⁵. Dit initiatief was erop gericht een soort werk- en ontmoetingsplaats rond diverse aspecten van *toekomst van religieus leven* te vormen. Het zou ruimte moeten bieden voor vragen als: 'hoe kunnen we ons als religieuzen presenteren?' 'Kunnen we ideeën en ervaringen met verschillende vormen van associatie of verbondenheid uitwisselen en uitdiepen?' 'Is er een draagvlak voor meer samenwerking op het gebied van nieuwe vormen van religieus leven?'

Zr Anne Helwegen is in Nederland de jongste der Missiezusters van Onze Lieve Vrouw van Afrika - beter bekend als de witte zusters - en zij is lid van de Commissie Roepen. Zij is enthousiast over leken die zich willen laten inspireren door het charisma en de spiritualiteit van Lavigerie. Zr Anne: *We zijn niet actief bezig met werven, maar willen werken aan missionaire bewustmaking en het roepingenpastoraat. Het is belangrijk dat mensen zich bewust worden van de missionaire dimensie van hun gedoopt zijn. Als missionarissen van Afrika willen wij ook de positieve kanten van Afrika naar voren brengen. Dat beeld is zo eenzijdig bepaald door oorlogen, conflicten en Aids. In verschillende landen zijn de laatste jaren nieuwe initiatieven van de grond gekomen waarin mensen hun missionaire betrokkenheid bij Afrika gestalte kunnen geven zonder meteen te kiezen voor onze vorm van religieus-missionair leven.* In Noord-Amerika is sprake van geassocieerd lidmaatschap, in de Democratische Republiek Congo en in Burkina Faso komen Lavigerie-groepen samen, in

Frankrijk delen vrienden van de *Missionarissen van Afrika* hun inspiratie. Ook in NoordWest-Europa is een groep ontstaan, die zich de Missionaire Beweging van Afrika noemt en waartoe mensen behoren uit Duitsland, Groot-Britannië, België en Nederland. De kerngroep telt momenteel zeven personen vanuit verschillende achtergronden en werkzaamheden: onder andere een computertechnicus, een bejaardenverzorgende/ pastoraal assistente, fabrieksarbeider, diëtiste en een apotheker. Wat zij met elkaar gemeen hebben is een warme belangstelling voor Afrika. Ze worden geïnspireerd door het Christelijk geloof en voelen zich aangetrokken tot het charisma van Lavigerie. Ze beschouwen zichzelf als een nieuwe tak van de Lavigerie-familie. Het gaat hen om nieuwe vormen van engagement. De Noord-Europese lekentak komt vier maal per jaar met witte zusters en paters bijeen, steeds op een andere lokatie.

Zr Anne: *Het initiatief is van de jongeren uitgegaan. Tijdens de eerste bijeenkomst in 1999 hier in Esch was er een heel openhartige gedachtenwisseling. We dachten echter dat het niets zou kunnen worden. Vier jongeren zijn toen nog een keer samengekomen en hebben de dromen en verlangens van de groep op papier gezet. Die aanzet heeft uiteindelijk geresulteerd in een document met als titel Krachtlijnen van de Missionaire Beweging van Afrika. De leken zijn zelf verantwoordelijk voor deze Beweging. Wij worden als missionarissen van Afrika wel uitgenodigd om hun bijeenkomsten bij te wonen. De bedoeling is dat men zich gewoon vanuit de eigen leef- en werksituatie in Europa missionair inzet voor Afrika. Dat kan bijvoorbeeld betekenen vrijwilligerswerk in asielzoekerscentra. Ook in Europa zijn mensen nodig die voor*

⁵ Zie voor een verslag van deze bijeenkomst het februari-nummer van dit blad.

Afrikanen opkomen. Je moet er samen aan gaan staan, daar waar je bent.

Zr Anne heeft 26 jaar in Tanzania gewerkt en is daar in de afgelopen twee jaar teruggeweest met een internationale groep van elf jongeren. Het zijn geen toeristische reizen. Dankzij de ter plekke werkzame missionarissen kunnen de jongeren echt in contact komen met de Afrikaanse bevolking. Na verloop van tijd wordt er een terugkomweekend georganiseerd en dan is de vraag: wat is er over van die Afrika-ervaring. Hoe ga je?: de motivatie is belangrijk. Zr Anne: *Wanneer iemand zegt: ik wil graag naar Afrika, want ik wil iets betekenen voor die mensen, dan is dat een ondeugdelijke basis. Je moet ook kunnen/willen ervaren dat Afrikanen jou kunnen verrijken. Wanneer je niet kunt ontvangen heb je eigenlijk niets te geven. De Missionaire Beweging van Afrika staat open voor wat Afrikanen te bieden hebben: optimisme, onuitputtelijke levensmoed, tijdloze verbondenheid.*

Zr Anne is door haar contacten met jongeren zelf ook anders tegen religieus leven gaan aankijken: *Jezus was een leek, die zich door God liet inspireren. Het is niet noodzakelijk om je door*

religieuze geloften aan God te binden. Er zijn ook andere wegen. Als kind was ik gefascineerd door een boek van een jonge vrouw, die in een fabriekswijk werkte en privé de gelofte deed om haar leven aan God te wijden. Mensen die in het huwelijk treden kunnen ook volstaan met het afleggen van een gelofte of belofte. Eén manier van toewijding zou eigenlijk ook voldoende moeten zijn om als religieus te kunnen leven: dat je in partnerschap met God er kunt/wilt zijn voor anderen. Van daaruit komen de evangelische raden van zelf aan bod: armoede: het delen met elkaar, zuiverheid: om alles uit te bannen wat tussen God en mij instaat, wat vertroebelt. En gehoorzaamheid: de luisterende, ontvankelijke houding ten opzichte van anderen, die een beroep op je doen. Meisjes die vroeger naar Afrika wilden hadden veelal geen andere keuze dan missiezuster worden. Tegenwoordig kunnen vrouwen en mannen ook op andere manieren hun missionaire bewogenheid om Afrika gestalte geven. Dat is een positieve ontwikkeling.

WvdV

Uit het document Krachtlijnen van de Missionaire Beweging van Afrika:

[De context van ons missionair engagement. Een open geloof in een plurale wereld] Wie in Europa of in Afrika leeft, is doordeesemd van de pluraliteit in de maatschappij. Wij worden constant met de meest uiteenlopende invullingen van zingeving geconfronteerd. Dit is de situatie waarin wij opgegroeid zijn; zij tekent onze geloofsidentiteit en de vormen van engagement die eruit voortvloeien. We staan open ten aanzien van de andere die onze christelijke identiteit in vraag stelt. We laten ons raken door wat onze zekerheden doorbreekt om ons christen-zijn een nog duidelijker profiel te geven. Deze 'kwetsbaarheid' is een basiselement van onze christelijke

levenshouding. Wanneer wij gevoelig zijn voor het onverwachte, voor wat onze vooringenomenheid doorbreekt, maken we ruimte voor de Onnoembare: een God die zich niet in bepaalde woorden of beelden laat vatten. Deze geloofsopvatting vertaalt zich in verschillende vormen van engagement die op het eerste gezicht minder permanent zijn. Achter deze nieuwe vormen schuilt een radicale houding: je zegt vastberaden ja om als zoekende gelovige de uitdaging aan te gaan.

[De bron en richting van onze spiritualiteit] Hoe kunnen wij God zien oplichten in en achter de dingen in de

wereld en in onszelf? Op wie richten wij onze ogen om God te zien? Hoe ervaren wij deze 'tinteling van God' op persoonlijk en gemeenschappelijk vlak en hoe brengen wij dat naar buiten? Voor een antwoord op deze vragen richten we ons op het evangelie. Geraakt door de situatie van vele Afrikanen, willen wij ons in woord en daad laten inspireren door een spiritualiteit van eenvoud, vrede en verzoening. Jezus Christus is daarbij onze levensbron en ons voorbeeld bij uitstek. In zijn woorden en daden van delen, gemeenschap en kwetsbaarheid werd hij door zijn en onze Vader

bevestigd als de Christus: hij die de wil van de Vader volbracht heeft. Net als de eerste leerlingen mogen wij de Levende in ons midden blijven ontmoeten. Hij voedt onze spiritualiteit en zijn Geest stuwt ons om in zijn voetstapen te treden.

[Doel] Wij willen ons engageren om ons leven zo te richten dat het ons in staat stelt getuigenis af te leggen van onze missionaire spiritualiteit op de plaats waar we ons bevinden, in familiekring, in onze plaatselijke gemeenschap, op onze werkplaats, enz.

Stichting Oecumenische Vrouwen Synode (OVS)

Het stond al enige tijd 'Pro Memorie' op de besluitenlijst van het Bestuur SNVR: het verzoek van de stichting Oecumenische Vrouwen Synode (OVS) om tijdens een bestuursvergadering eens te mogen komen 'bijpraten' over het reilen en zeilen, zowel bij de OVS als bij de SNVR. Op 20 februari laatstleden was het dan zover; behalve de dames Annego Hogebrink, voorzitter OVS, en Riet Bons-Storm, bestuurslid OVS, waren ook de leden van de werkgroep Vrouwenkontakten SNVR uitgenodigd.

De Oecumenische Vrouwen Synode is een stichting, die zichzelf en haar doelstelling als volgt beschrijft:

"Een beweging die bestaat uit een bonte verzameling vrouwen, die bezig is met vragen rondom vrouw, geloof en maatschappij. De beweging streeft naar een wereld, waar in veelkleurigheid en veelvormigheid naar godsdienst, huidskleur, cultuur, etniciteit en seksuele voorkeur samengeleefd kan worden.

De OVS organiseert daartoe als gemeenschap van gelovigen Synodedagen en geeft een Nieuwsbrief uit."

'Vrouwensynode' is een woord met een geschiedenis. In 1987 werd in Kerk en Wereld een week over Vrouw en Macht gehouden met een synodedag aan het eind, met een claim op het woord vrouwensynode. Dat was een teken van tegenbeweging (vgl. de Acht Mei Beweging), men wilde iets anders laten zien. Nu is die tijd van tegenbeweging voorbij; men zegt eerder waar men vóór is. Probleem daarbij is wel hoe

dat vorm te geven in de praktijk; met de theoretische doelstelling is iedereen het wel eens. Een brainstormgroep, waarin ook vrouwen van andere organisaties uit de brede oecumenische vrouwenbeweging zitting hebben, houdt zich met dit proces bezig; opheffing van de sectie Vrouwen in Kerk en Samenleving van de Raad van Kerken vormde de reden om rond de tafel te gaan zitten. Stemverheffing, ook als vertegenwoordigster van vrouwen die dat zelf niet kunnen, wordt zeer belangrijk gevonden. Recent voorbeeld: de uitspraak over het gebruik van het woord 'Heer' in de Nieuwe Bijbelvertaling.

De oecumenische vrouwenbeweging is heel breed. De stichting OVS (zo genoemd sinds 1987) wordt als exponent daarvan alleen zichtbaar om de vijf jaar als er een synode belegd wordt. De synodedagen geven herkenning en bemoediging. In de tussentijd vormt de OVS een belangrijk platform voor ontmoeting, bijvoorbeeld voor

Vrouw en Geloofgroepen, EVA/AKN (Economie, Vrouwen, Armoede/Arme Kant van Nederland), vrouw en vernieuwing in de liturgie; groepen die vaak voor en op zichzelf moeten werken, maar desondanks nog steeds bestaan.

De organisatievorm van een stichting levert volgens de voorzitter nog wel eens dilemma's op. Dat er geen leden zijn, zoals bij een vereniging, maakt de structuur nogal ondemocratisch: als bestuur maak je beleid voor de 'aangeslotenen' zonder controle van wie ook. Vandaar dat regelmatig dit soort werkbezoeken wordt afgelegd, die als inspirerend en waardevol ervaren worden. Communicatie daarover vindt schriftelijk plaats via de Nieuwsbrief en tijdens de 'losse dagen' die men is gaan beleggen omdat men eens in de vijf jaar te weinig vond. Daarmee wordt de organisatiestructuur ook enigszins afgeplat.

Het bestuur, bestaande uit zeven vrouwen (blank/zwart, katholiek/protestant, jong/oud), vergadert enkele malen per jaar en wordt geadviseerd door werkgroepen: de Adviesraad, de werkgroep PR en de redactie van de Nieuwsbrief. In die werkgroepen hebben ook bestuursleden zitting, en in de Adviesraad zitten ook enkele mannen. De synode is bewust Oecumenisch genoemd, omdat dit de kerkelijke grenzen overstijgt. Analyse van de m/v-verhoudingen speelt daarbij steeds een belangrijke rol; feminisme is voor mannen, zijnde partij in het geheel, natuurlijk ook belangrijk.

Belangrijk is de Adviesraad, met leden die hun sporen in Kerk en Maatschappij verdiend hebben. De PR-groep bestaat uit leden die op de hoogte zijn met journalistiek en vertegenwoordigers van bladen als Opzij, Fier en Zijwind; men komt tweemaal per jaar bij elkaar. Het is zaak bekend te raken, zodat men in Kerk en Samenleving weet heeft van de bedoelingen van de OVS. De redactie van de Nieuwsbrief (meer een clubblad dan een tijdschrift) bestaat uit bestuursle-

den, aangevuld met anderen. De organisatie van de Synodedagen is in handen van het bestuur, aangevuld met ad hoc medewerkers m/v.

De Nieuwsbrief gaat naar ongeveer 500 adressen; de totale achterban is evenwel groter, omdat het blad wordt doorgegeven. Zo'n vier jaar geleden is onderzoek gedaan naar de achtergrond van deze 'aangeslotenen'; daaruit bleek dat een kwart van de ondervraagden niet meer tot een kerk willen behoren. Klaarblijkelijk vinden zij bij de OVS een spiritueel onderdak! De spreiding van de achterban is redelijk evenwichtig, maar het grootste deel moet wel gezocht worden in de Randstad, minder in het zuiden en het oosten. Daar bestaan wel incidenteel contacten, zoals met de stichting Vrouw Geloof en Leven Limburg in Roermond, maar die zijn niet vanzelfsprekend. Noord-Holland kent een actieve Vrouw en Geloof Beweging. In het algemeen gaat het hierbij echter om een probleem van de hele oecumene; in het vanouds katholieke zuiden zijn er wel mensen oecumenisch actief, maar niet zoveel.

Sinds subsidies op de tocht zijn komen te staan, waardoor twee betaalde krachten voor het bestuur zijn weggevallen, is de OVS een vrijwilligersorganisatie. Financieel vormt de Nieuwsbrief de enige vaste bron van inkomsten; nu dat een regelmatige uitgave is wordt daarvoor geld gevraagd. Verder ontvangt men giften en heeft men donateurs.

In 2003 is de volgende synode gepland, waarvoor fondsen worden benaderd; financiën mogen geen belemmering zijn voor deelname. De titel van deze bijeenkomst zal zijn 'Geweldig leven', maar dan in positieve zin in de wereld van vandaag die zo gewelddadig is. Deze synode wordt gehouden in Elspeet, Konferentieoord Mennorode (Huis van de Doopsgezinden in Nederland). Het aanbod van EVA hieraan een bijdrage te leveren wordt op prijs gesteld; de OVS kan

veel leren van EVA-vrouwen, die via drie beïnvloedingslijnen (de kerkelijke, politieke en netwerklijn) inmiddels veel bereikt hebben door het bewerken van de politiek.

Eveneens in 2003 – maar niet gelijktijdig – zal een Europese Oecumenische Vrouwensynode worden gehouden. Hiermee worden nauwe banden onderhouden: de EWS is aangesloten bij de OVS, via een vertegenwoordiger in de Adviesraad.

Zr Tarcies Wijngaard, voorzitter SNVR, geeft vervolgens enige informatie over het Samenwerkingsverband: 46 jaar oud, onderdeel van de KNR, via drie werkgroepen werkend aan prioriteiten uit een Intentieverklaring, nu met speciale aandacht voor vrouwen en kinderen in een multiculturele samenleving. De gemiddelde leeftijd van de nog ongeveer 8000 zusters bedraagt zo'n 80 jaar; vandaar dat de doelstelling 'bondgenootschap met de Vrouw en Geloof Beweging' in die verklaring grote woorden worden genoemd waarvoor andere zouden moeten komen. De SNVR heeft weliswaar ook een eigen beleid naar buiten, maar gezien deze gemiddelde leeftijd zijn er weinig organisaties meer waarin religieuzen met vrouwen gezamenlijk kunnen optrekken.

In de brainstormgroep van de OVS zitten nog wél jonge mensen (onder 40 jaar), ook is een jonge vrouw lid van het bestuur. Ze willen graag mee blijven voelen, maar kennen wel een generatieverschil: zij hebben geen pijn (meer) aan de Kerk. Bovendien hebben

ze weinig tijd voor dit vrijwilligerswerk vanwege hun eigen baan. Dat is weliswaar een item waarvoor is gestreden, dus dat vormt geen reden om te klagen; maar de strijd voor verdeling van het werk in het gezin is nog niet voltooid: jonge mannen hebben meer tijd!

Op de vraag naar eventuele adviezen en suggesties aan de OVS pleit zr Tarcies Wijngaard er voor om idealen toch vooral zichtbaar te maken. Naarmate vrouwelijke religieuzen ouder worden krijgen ze tot hun verrassing steeds vaker te horen dat ze nooit zoveel van zichzelf hebben laten zien. Organisaties als de SNVR en de OVS hebben niettemin veel te bieden; maar vrouwen zijn daar niet zo goed in, ze hebben immers geleerd bescheiden en onzichtbaar te zijn.

Wat in dezen bij de OVS ook blijkt te helpen is je aansluiten bij andere groepen die wel 'macht' hebben en daar je stem te laten horen en je gezicht te laten zien (zoals het CDA-Vrouwenberaad, de Vrouwenalliantie, de SOW-synode).

Men is het van harte met elkaar eens dat contacten en gesprekken als deze belangrijk zijn voor uitwisseling en de vorming van draagvlak; en daarmee voor herhaling vatbaar. Met de uitnodiging mee te denken over de komende synode en ideeën te leveren werd de bijeenkomst afgesloten.

Martin Klomp

Studiedag UNKV

"De profetische missie van vrouwen", zo luidde het thema van de Assemblée van de WUCWO, de wereld-unie van katholieke vrouwenorganisaties. Misschien komt het u bekend voor, want de Assemblée vond al ruim een jaar geleden plaats, in maart 2001. Omdat het niet de bedoeling was dat het thema daarmee afgesloten werd,

vond op 20 maart jl. een studiedag plaats voor de Nederlandse achterban van de katholieke vrouwenorganisaties, verenigd in de Unie Nederlandse Katholieke Vrouwenbeweging (UNKV), waarbij ook de SNVR is aangesloten. Georganiseerd door de Internationale Commissie van de UNKV, zetten ca.

zestig vrouwen en één man de tanden in dit moeilijke thema. Een impressie.

De ene man was Kees Waaijman, verbonden aan het Titus Brandsma Instituut in Nijmegen. Hij leidde het thema in, door een belichting van profeten in het Oude Israël. Dat was, zo werd duidelijk, een bont gezelschap: zieners, eenzamen die leefden in de wildernis, hooggeplaatsten aan het hof, wonderdoeners, vreemd gekleden, roepers om bekering. Vier kenmerken hebben alle profeten gemeenschappelijk:

- 1) Ze zijn op een onmiddellijke manier geraakt door God. Jeremia spreekt van een ketel die op het vuur staat, van een rots die door de hamer wordt verbrijzeld. De profeet is de ketel, de verbrijzelde rots: de inwerking van het vuur en de hamer is voor haar/hem onmiddellijk en onontkoombaar. Profeten worden niet geboren, ze worden door God gewekt en gegrepen.
- 2) Profeten kunnen niet zwijgen, maar moeten spreken. Je kunt 't het water niet kwalijk nemen dat het kookt, stoomt, borrelt en woelt, in de ketel die op het vuur staat. Mirjam, de zus van Mozes en Aäron, raakte na de uittocht buiten zichzelf van vreugde en ze trekt alle vrouwen van Israël in haar enthousiasme mee in dans en zang.
- 3) Ze zijn vaak lastig voor hun omgeving, vooral als die omgeving niet meer leeft met God, als die niet meer 'borrelt op het vuur'. Ze kritiseren ook het hof, zijn de luis in de pels van de macht. Een voorbeeld is Deborah, de moeder van Israël, die zes stammen verenigde in hun gezamenlijke strijd van bevrijding, tegen de stadsstaten.
- 4) Ze worden door God nu en dan weggerukt uit het heden, om te zien in de toekomst, zodat ze kunnen zien en van daaruit spreken. Niet de kennis van de huidige werkelijkheid tot in alle facetten is de

kracht van de profeten, maar juist dat ze het heden kunnen zien vanuit een 'extase' van de toekomst. Elia voorzag de ondergang van Israël, in de negende eeuw voor Christus, dus lang vóór de ballingschap. De teloorgang van Israël aan zichzelf, dat werd door hem voorspeld. En later gebeurde dat ook door de "tweede Mirjam", Maria van Nazareth, in haar Magnificat.

Maria ter Steeg, lid van het bestuur van het Aartsbisdom, maakte in haar inleiding de verstaalslag naar de dag van vandaag. Wat mag van profeten en profetessen heden ten dage verwacht worden? Ze schetste portretten van drie vrouwen, uiteenlopend van leeftijd en levensvulling, die tezamen een profetes van deze tijd vormen. Het eerste was van een jonge vrouw die tijdens haar studie tijdelijk in Zuid-Afrika verblijft, en via brieven uitgebreid woorden geeft aan wat zij daar ziet en hoort, en laat delen in haar compassie. Het tweede is een vrouw die temidden van drukte, als receptioniste van een dokterspraktijk, in staat is aan iedereen de hen toekomstige aandacht te schenken. De derde vrouw is politiecommissaris, verantwoordelijk voor opvang van vreemdelingen, seksuele delinquenten en criminelen, die in de harde politiecultuur werkt vanuit het tegendraadse perspectief van barmhartigheid, en nabij wil zijn aan deze mensen.

Het woorden geven aan compassie, spreken en schrijven; luisteren, aandachtig horen; en werken vanuit het tegendraadse perspectief van barmhartigheid, werken aan Gods toekomst, het zijn drie kenmerken die zelden in één persoon verenigd zijn. Dat maakt de profeet en profetes ook zo bijzonder. Maar het kan de moeite waard zijn in jezelf te ontdekken welke talenten je zelf hebt, en deze te ontwikkelen.

Hiervoor is oefening nodig. Oefening om het eigen kompas te ontdekken,

dat nodig is alvorens je met wijsheid kunt spreken. Maar gelukkig hebben we voorbeelden. Er zijn vrouwen geweest die op eigen wijze met God omgingen en daarover niet zwegen, zoals Teresa van Avila en ETTY Hillesum. Om echt te luisteren, is het nodig om je te ontdoen van de beslommeringen van alledag. Dat kunnen we leren van Simone Weil. Er is vaak misbruik gemaakt van het zwijgen van vrouwen, van hun gehoorzaam-zijn. Deze tijd vraagt om, op de juiste tijd en de juiste wijze, te spreken, profeet te zijn.

De inleidingen riepen veel vragen op, al waren ze ook verhelderend. Er is een moeilijke spanning tussen wat valt onder 'goed christen zijn' en 'profeet/profetes zijn'. En van diverse kanten werd ook het gevoelen verwoord dat je al zo véél moet. Hoe moet je omgaan met dat overvraagd-zijn? En wat kun je individueel en wat zou je samen kunnen betekenen?

Het waren vragen die geen antwoord kregen, maar wel een paar oriëntaties, in de inleidingen. En Kees Waaijman verwoordde dat we onze doelen niet te hoog moeten stellen: het is al heel wat als we de echte van de valse profeten

kunnen onderscheiden, en als we onze profeten niet vermoorden!

In een bijzonder onderhoudend verhaal schilderde Thérèsa Vandeweyers, Kleine Zuster van St. Joseph, hoe zij in haar leven met haar eigen 'missie' omgaat. In beeldende woorden vervatte zij haar geloof in de unieke schepping van iedere mens, door God met veel zorg en aandacht 'in elkaar geprutst'. En dat, aan het eind van het leven, God, tegen de achtergrond van de moeite die hij aan ieders schepping heeft besteed, zou vragen: heb je het een beetje leuk gehad, met dat leven van je? Zr Thérèsa beschouwt het iedere dag als haar opdracht om daarop volmondig 'ja' te kunnen zeggen!

Leuk, betekent dan niet alleen 'genieten', maar vooral ook: doen wat je op je weg tegenkomt, de kans niet laten liggen als je voor een ander iets kunt betekenen, omgaan met al je talenten, die je bij je schepping hebt meegekregen, en daar je leven aan wijden. Dat deze visie aan geen dovemansoren besteed was bleek wel uit de reacties van herkenning en plezier, om zo in het leven te kunnen en mogen staan!

Inge van Nistelrooy

Het vermogensrechtelijk reglement afgestoft en opgefrist *een indruk van de regio bijeenkomsten van de KNR*

Op dinsdag 19 maart 2002 werd de eerste regio bijeenkomst van de KNR inzake de nieuwe modellen van het vermogensrechtelijk reglement gehouden in Utrecht. Deze nieuwe modellen zijn in overeenstemming met de Codex van 1983. De groep deelnemers was te gast bij de paters Augustijnen vlak bij de St. Jacobskerk in het centrum van de stad. Voor deze eerst regio bijeenkomst was er slechts een gering aantal inschrijvingen, dit in tegenstelling tot de andere drie regio bijeenkomsten in Breda, Den Bosch en Maastricht. Het geringe aantal deelnemers in Utrecht had als voordeel dat er voldoende gelegenheid was voor het discussiëren over de eigen specifieke situatie.

Namens de KNR waren ter toelichting aanwezig Ad Leys, die als voorzitter optrad, pater Ignace Dekkers cssr, al vele jaren lid van de commissie Kerkrechtelijke Aangelegenheden Religieuzen (KAR) en Ben Wanders, juridisch stafmedewerker KNR. Ben Wanders nam het voortouw voor het toelichten van de nieuwe vermogensrechtelijk reglementen. Ter inleiding gaf hij beknopt weer welke functie het vermogensrechtelijk reglement van een religieus instituut heeft. Zoals bekend mag worden

verondersteld, bestaat in Nederland de bijzondere situatie dat kerkgenootschappen en hun zelfstandige onderdelen 'vanzelf' rechtspersoonlijkheid genieten (artikel 2 boek 2 van het Burgerlijk Wetboek). Er is sprake van een grote mate van vormvrijheid voor de inrichting van deze rechtspersonen. De wet zegt: "Zij worden geregeerd door hun eigen statuut, voor zover dit niet in strijd is met de wet". Voor derden kan dit leiden tot onduidelijkheid over wie de rechtspersoon kan of mag vertegenwoordigen, welke bevoegdheden daarbij horen en dergelijke. Daarom is het van belang dat ieder religieus instituut beschikt over een vermogensrechtelijk reglement. Hierdoor is het voor derden bijvoorbeeld duidelijk wie bevoegd is om onroerend goed te verkopen of andere transacties aan te gaan.

Vervolgens werd er ingegaan op de veranderingen die zijn doorgevoerd in vergelijking tot de oude uitgegeven modellen. Bij eerste lezing valt op dat de terminologie gewijzigd is. Er wordt in de nieuwe Codex bijvoorbeeld niet meer gesproken over Orden en Congregaties, maar over religieuze instituten. Overigens zij opgemerkt dat, hoewel niet specifiek genoemd, de Sociëteiten van Apostolisch leven ook goed uit de voeten zouden moeten kunnen met de nieuwe modellen. Onderstaand zijn enkele punten opgenomen die aandacht verdienen bij het opstellen of wijzigen van het vermogensrechtelijk reglement van ieder instituut:

- In de nieuwe modellen is aandacht besteed aan een zodanige formulering van de doelstelling van religieuze instituten dat de vrijstelling van belasting over schenkingen van het instituut (schenkingsrecht) niet in gevaar komt.
- In het verleden werd de (provinciaal of generaal) overste beschouwd als lid van de Raad van het instituut. In de nieuwe modellen daarentegen is de Raad een afzonderlijk lichaam dat de overste 'bijstaat' in de uitoefening van zijn/haar bestuur. Dit is in overeenstemming met de Codex van 1983.
- In de modellen wordt ook gesproken over leden van een religieus instituut die zonder toestemming van hun overste buiten de kloostergemeenschap verblijven. De tekst is zodanig gewijzigd ten opzichte van voorgaande versies dat de rechten van deze religieuzen beter beschermd worden. Er wordt niet meer gesproken over een 'kennelijk' niet verkregen toestemming van de overste, maar over een 'uitdrukkelijk' niet verkregen toestemming. Naar aanleiding van dit artikel discussieerden de deelnemers van de regio bijeenkomst over de situatie dat het komt tot wegzending van een religieus. Hoewel dit vaak een pijnlijk moment is kan het toch verstandig zijn om dit formeel te regelen zodat de gemeenschap niet voor onaangename verrassingen komt te staan. Zonder verdere acties blijft er namelijk altijd een verantwoordelijkheid voor een religieus die feitelijk niet meer onder het gezag van een overste staat.
- Een belangrijke kwestie is de wijze waarop canon 638 van de nieuwe Codex wordt weergegeven in het vermogensrechtelijk reglement. Deze canon handelt over gewoon beheer en buitengewoon beheer. De tekst van de canon is helaas niet zo duidelijk en daardoor voor meerdere interpretaties vatbaar. Bij het opstellen van het vermogensrechtelijk reglement dient in ieder geval (net als bij alle andere artikelen) rekening te worden gehouden met het eigen recht van het religieus instituut. De aanwezigen tijdens de regio bijeenkomst spraken over de vraag bij wie nu het beheer van de goederen van het instituut ligt. Het blijkt dat er verschillend gedacht wordt over de zwaarte van het mandaat dat gegeven is aan de algemeen of provinciaal econoom.
- In de nieuwe modellen is opgenomen dat het opheffen van een onderdeel van het religieus instituut door het instituut zelf kan plaatsvinden. Hiervoor is dus geen toestemming nodig van een ander (zoals de bisschop of de Heilige Stoel), tenzij hierover iets anders is opgenomen in de constituties of andere vormen van eigen recht van het religieus instituut.

- In één van de artikelen uit de modellen wordt het verlof van de Heilige Stoel vereist voor beheersdaden boven de hiertoe vastgestelde grenswaarde (thans 2.500.000 euro). Het verdient aanbeveling voor alle oversten en raden om zorgvuldig te beoordelen welke regels voor het geven van verlof er gelden voor hun religieus instituut. Op basis van de Codex is de vrijheid van handelen van religieuze instituten vaak groter dan men veronderstelde.

Tijdens de bespreking van de wijzigingen kwam terloops een aantal andere onderwerpen aan de orde. Zo werd bijvoorbeeld nogmaals benadrukt dat het van belang is dat iedere religieus een testament laat maken. De ervaring leert dat juist bij de weinige religieuzen die dit niet hebben gedaan problemen ontstaan over de nalatenschap. Verder bleek dat het in de praktijk wel eens voorkomt dat, door opvolging van besturen, de zittende bestuursleden onbekend zijn met het geldende vermogensrechtelijk reglement en constituties. Het zou mede daarom een goed idee kunnen zijn om een afschrift van deze documenten centraal te laten archiveren (bijvoorbeeld bij de KNR)⁶. De aanwezigen vroegen zich tenslotte af of de KNR bekend is met notarissen die een meer dan gemiddelde ervaring hebben met het opstellen van vermogensrechtelijke reglementen. Ben Wanders gaf aan dat de KNR een inventarisatie maakt van ter zake kundige notarissen.

Rond het middaguur kon de regio bijeenkomst worden afgesloten. De deelnemers vertrokken huiswaarts met het voornemen om de vermogensrechtelijke reglementen van hun eigen instituut nog eens goed af te stoffen en op te frissen.

Week Nederlandse Missionaris

Ongeveer 1.800 missionarissen en missionaire werkers van Nederlandse afkomst zijn vandaag de dag actief in landen van het Zuiden. De week voor de Nederlandse Missionaris (WNM) vraagt aandacht voor die Nederlandse missionaris. Niet voor zijn of haar project, maar voor de missionaris zelf. Zodat ze bijvoorbeeld onbezorgd in Nederland op verlof kunnen komen, een cursus kunnen volgen of lectuur kunnen aanschaffen. De WNM steunt hen en helpt hen vaste grond onder de voeten te houden.

In het bijzonder tijdens de pinksteractie, dit jaar van 12 mei t/m 19 mei, vragen parochies tijdens en rond de eucharistieviering financiële steun voor de Nederlandse missionarissen.

Hoe is het voor missionarissen om in een nieuwe cultuur terecht te komen? In het WNM-boekje 2002, getiteld 'Op

vaste grond', vertellen ze hoe zij Nederland verlieten om elders 'grond onder de voeten te krijgen'. Bisschop Willigers uit Oeganda en zuster Anna-Brigitta de Koning uit Tanzania bijvoorbeeld, maar ook leken, missionaire werkers, als Marc en Alejandra van der Post uit Argentinië. Ook binnen de Nederlandse missionaire beweging zijn missionarissen actief. De Filippijnse zuster Melina Polo (Tilburg) en de mensen van het Sociaal Pastoraat bij de inheemse volkeren in Tehuantepec (Mexico), waarmee wie het Bisdom Breda een zusterband onderhoudt, delen hun ervaringen.

'Op vaste grond' is een uitgave van de WNM/CMC, Postbus 16442, 2500 BK Den Haag, tel: 070 - 3136700, e-mail: cmc@antenna.nl

Titus Brandsma-lezing 2002

⁶ De KNR onderzoekt momenteel de mogelijkheden daartoe.

De Titus Brandsma Lezing is een jaarlijkse voordracht over hedendaagse spiritualiteit, ingesteld door het Titus Brandsma Instituut. Deze jaarlijkse lezing heeft een feestelijk karakter. 's Ochtends zijn er allereerst enkele ontmoetingen met de besturen van religieuze instituten waarmee het instituut veel contacten onderhoudt en met leden van de Karmel. Aan de lezing zelf, die 's middags wordt gehouden, gaat een meditatieve viering vooraf, terwijl er na afloop een drankje wordt geschonken en er voor alle betrokkenen, collega's en bekenden gelegenheid is om elkaar te begroeten en informatie uit te wisselen.

Dit jaar wordt de Titus Brandsma Lezing uitgesproken door Drs. Edy Korthals Altes, oud-ambassadeur en Honorary President van de World conference on Religion and Peace. Hij zal spreken over spiritualiteit: bron van nieuw leven voor een verdord Europa.

De TBI-lezing en de meditatieve viering vinden plaats op **vrijdag 21 juni** en zijn gratis voor iedereen toegankelijk zonder voorafgaande aanmelding. De viering vindt plaats in de Studententerkerk, ingang tegenover de Universiteitsbibliotheek, om 14.00 uur. Daarna begint in het Collegezaalcomplex aan de overkant om 15.00 uur de lezing.

Studieweek mystiek 1-4 juli 2002

Elk jaar organiseert het Titus Brandsma Instituut een studieweek mystiek waarin teksten gelezen en besproken worden uit de mystieke traditie. Dit jaar wordt deze week verzorgd door Drs. Jos Huls, medewerker van het Titus Brandsma Instituut. Het onderwerp is het geschrift "Van seven manieren van heiligher minnen" van de Middeleeuwse mystica Beatrijs van Nazareth.

Waar en wanneer

Nijmegen in het collegezaalcomplex aan het Mercatorpad 1, maandag 1 tot en met donderdag 4 juli 2002, telkens van 10.00-16.00 uur.

Kosten en inschrijving

Deelname aan de studieweek mystiek kost EUR 80,00; studenten EUR 45,00 onder vermelding van het nummer van de collegekaart. Inschrijving geschiedt door het bedrag over te maken op Postbanknummer 5544055 t.n.v. Titus Brandsma Instituut te Nijmegen. Gelieve bij betaling duidelijk uw naam te vermelden, en 'studieweek mystiek'. Bij inschrijving van meerdere deelnemers vragen wij u tegelijk de *afzonderlijke namen* van de personen te vermelden. De inschrijving kan uitsluitend worden verwerkt, als de betaling binnen is.

Perron 7

De Theologische Faculteit Tilburg heeft op 14 maart Perron7 (www.perron7.nl), een interactieve website voor jongeren gelanceerd. Met de site wil de faculteit scholieren, die doorgaans niet bekend zijn met de studie theologie of er een onjuist beeld van hebben, inzicht bieden in de spe-

cifieke wijze waarop theologen omgaan met ethische en levensbeschouwelijke thema's. De website wil een pleisterplek zijn waarop jongeren elkaar kunnen ontmoeten en van elkaar kunnen leren. Er is volop ruimte voorzien om speels, creatief en interactief tussenbeide te komen. De site kan onder an-

dere ter sprake komen in het leergebied godsdienst/levensbeschouwing op school, omdat aansluiting gezocht

werd met de leerlingen van het Voortgezet Onderwijs.

Acht Mei Beweging

Op zaterdag 11 mei wordt de zestiende Acht Mei-Manifestatie, onder het motto 'Kleuren van het nieuwe land' gehouden in de jaarbeurs in Utrecht.

Recent verschenen tijdschriften

Jonge Kerk - jongerentijdschrift - Groeien (april 2002)

Langzaam maar zeker zien we om ons heen de natuur veranderen. Om ons heen groeit en bloeit de wereld. Maar hoe we al dat moois om ons heen ervaren, heeft alles te maken met hoe we naar die wereld om ons heen kijken. Hoe heeft ons leven vorm gekregen? Hoe zijn we door de verschillende groeifases heengegaan? Hebben we de mogelijkheid gehad om uit te groeien tot een sterke persoonlijkheid of zijn we juist in onze kiem al gestoord en onderdrukt? Er gebeurt zoveel in een mensenleven en alle ervaringen vormen je, kneden je en maken of breken je. Toch heeft de mens de macht om het heft in eigen hand te nemen. Daarvoor is echter kracht nodig. Kracht die te vinden is in het geestelijk voedsel dat Hij ons heeft overgeleverd. Als we maar putten uit die geestelijke bron en het voedsel opnemen dat daar te vinden is, dan kunnen we groeien en bloeien. In de rubriek 'De bijbel over' wordt uitgegaan van Lucas 24,32. De poëzie is ingezonden door lezers.

Jonge kerk, 024 - 3222495

De Heraut- maandblad voor geloofsverdieping - Gelovige vrijmoedigheid (april 2002)

Wanneer wij schrijven over gelovige vrijmoedigheid, dan doen wij dat in het voetspoor van de leerlingen in de dagen na Pinksteren, toen zij in grote 'vrijmoedigheid optraden'. Die vrij-

moedigheid werd hen niet door ieder in dank afgenomen. Deze reactie heeft zich in de geschiedenis van de kerk en met name de katholieke kerk voortgezet. In de laatste decennia heeft de vrijmoedigheid inzake gelovigheid een steeds duidelijker gezicht gekregen en nog steeds is de reactie daarop verdeeld. Speelt de angst voor machtsverlies daarbij een rol of angst om de ruimte van de vrije kinderen Gods te betreden? Van de weeromstuit is die vrijmoedigheid ook onze omgang met God en ons spreken over God gaan beïnvloeden. Het thema is boeiend genoeg om over na te denken en voedsel tot nadenken aan te reiken. Een nummer voor persoonlijke bezinning, maar ook om in gespreksverband te bespreken.

De Heraut, 024 - 3222495

Benedictijns Tijdschrift voor evangelische bezinning - geredigeerd en uitgegeven door de monniken van Egmond (maart 2002)

'Bidt zonder ophouden' zegt de apostel Paulus in één van zijn brieven. Velen zullen denken dat dit nooit letterlijk bedoeld kan zijn. Toch zijn er altijd christenen geweest die wisten te leven in het permanente besef van Gods tegenwoordigheid. Ze werden veelal gevonden onder de monniken, omdat de ontplooiing van een intensieve gebedspraktijk nu eenmaal in veel godsdiensten hand in hand is gegaan met het ontstaan van het monnikendom. Maar ook door leken werd en

wordt het gedurige gebed gepraktiseerd, hoewel ze vaak drukke en verantwoordelijke posities bekle(ed)den in de samenleving. Over de spiritualiteit van het ononderbroken gebed handelt dit nummer. En omdat deze spiritualiteit zijn oorsprong neemt in het oudste monnikendom, wordt begonnen met de vader van het monachisme, Antonius de Grote. De tweede bijdrage schetst een beeld van het Jezus-gebed van oudsher dat een reële weg is gebleken om het ononderbroken gebed te beoefenen. De derde bijdrage is een vertaling uit 'Easter Churches Journal' 2000/3 van een symposium van de Orthodoxe kerk te Bethesda waar de orthodoxe bisschop Kallistos (Ware) van Diokleia de dagelijkse praktijk van het Jezus-gebed belichtte. *Benedictijns Tijdschrift*, 072 - 5061415

Monastieke Informatie - nummer 198 - (maart 2002)

Het maartnummer van *Monastieke Informatie* bevat de volgende teksten:

Godt is 't kloosterslot en ende - over afzondering van de wereld - door br. Bernardus Peeters o.c.s.o.

In Memoriam Moeder Columba Nicolaers - tweede priorin O.L.Vrouw van Bethanië - door zr. Marie-Hélène Ryckmans o.s.b.

De Benedictijnse vrijheid - door p. Hugues Leroy o.s.b.

Benedictus - Man van vrede - Audiovisuele voorstelling rond het levensverhaal van de patroon van Europa.

De Derde Orde van de Eenheid.

Boekbespreking - door Peter A. Steffen.

Monastieke Informatie, 038 - 4445482

Begrip - Islamitische koepels - (februari / maart 2002)

In het leerhuis wordt gepleit voor een dialoog op basis van het koranische begrip fitrah, de natuurlijke gerichtheid van elke mens op God. Verder gaat dit nummer over islamitische koepels in Nederland. Een viertal

interviews met leidinggeevenden uit deze koepels wordt aangevuld door Nico Landman. Als eerste heeft hij in 1992 de institutionalisering van de islam in Nederland bestudeerd in zijn 'Van mat tot minaret'. Zijn huidige artikel geeft een beknopte stand van zaken in 2002 weer. Waar christenen van drie kerkgenootschappen worstelen met het Samen Op Weg-proces, proberen moslims tot één overkoepelende organisatie te komen. Ook al lukt dit nog steeds niet, toch zijn er successen geboekt: meer formele en informele samenwerking tussen diverse koepels. Ook zijn er sinds tien jaar jongere en beter opgeleide bestuurders. De dialoog met overheid en kerken wordt zo gelijkwaardiger.

Relatie-Opbouw Moslims-Christenen (ROMC), tijdschrift *Begrip*, 073 - 6145159

Franciscaans Leven - De broosheid van ons bestaan - (februari 2002)

Komend jaar zal *Franciscaans Leven* telkens een vermaning van Franciscus behandelen. Het woord 'vermaning' wordt door Franciscus gebruikt in de betekenis van 'herinnering'. Hij wil de lezer de weg ten leven in herinnering brengen.

Deze aflevering behandelt de achtste vermaning. In deze woorden spreekt Franciscus twee diepe overtuigingen en ervaringen uit die hem zeer dierbaar zijn. Ten eerste, wij allen zijn broze, breekbare, kwetsbare mensen zowel lichamelijk als ook geestelijk, moreel.

De tweede ervaring die Franciscus in deze vermaning verwoordt komt hierop neer: Geef al het goede aan de Heer God terug. Houdt niets van je gaven en talenten voor jezelf achter, gedraag je niet als eigenaar. In dit nummer worden situaties beschreven waarin wij worden opgeroepen elkaars broosheid te dragen en te eerbiedigen. *Franciscaans Leven*, 073 - 6131340

Speling - Wonen en thuis zijn (2002/1)

In 2002 gaat Speling over wonen, reizen, vluchten en volgen, heel gewone zaken in het leven van elke dag, maar ze raken ieder op eigen manier ook heel wezenlijke kanten van ons leven. In deze jaargang gaat het om de aanwezigheid van het religieuze en heilige in het gewone en alledaagse. Wonen is meer dan een huis en een adres hebben. Het is de plek waar je thuis bent omdat het leven je gegund wordt en mensen je het gevoel geven dat je er werkelijk mag zijn. Wonen is ergens graag vertoeven, je er geestelijk thuis voelen, bij jezelf en de ander thuis zijn

en daardoor thuis zijn in het mysterie van het Leven zelf. 'Wonen in God' noemen de mystieken dat besef van je opgenomen weten in het Geheim van het Leven. De werkelijkheid is vaak minder mooi, bijvoorbeeld als twee mensen uit elkaar gaan, als mensen naar een verpleeghuis moeten of als ouder wordende religieuzen zich voor een onzekere toekomst geplaatst zien. Speling - Drukkerij H. Gianotten, 013 - 5425050.

Nita van Bergen

Medewerkers KNR

Algemeen nummer 073 - 6921321

dhr. dr. A. Leys, hoofd bureau, ambtelijk secretaris KNR	317
mw. E. Verkooyen, office-manager/directiesecretaresse	317
dhr. M. Klomp, secretaris SNVR/SBCN	388
mw. T. Kuster, secretaresse SNVR/SBCN	388
mw. J. Janssen, secretaresse commissie werkgroep roepen/algemeen	321
mw. mr. drs. W. van de Ven, hoofd afdeling communicatie	316
dhr. drs. W. Smeets, stafmedewerker jongerenbeleid	316
mw. N. van Bergen, secretaresse communicatie/jongeren	316
mw. M. Roijers, secretaresse communicatie	316
dhr. C. Backer RA, financieel economisch stafmedewerker/secretaris FKR	315
dhr. drs. P. Humblet, secretaris SNPR	314
mw. drs. I. van Nistelrooy, beleidsmedewerkster SNVR	314
mw. C. Koningstein, secretaresse SNPR	312
dhr. mr. B. Wanders, juridisch stafmedewerker/secretaris CRR	309
mw. S. Hobeijn, secretaresse CRR/FKR	309
mw. W. Hermsen, medewerkster financiële administratie	307
dhr. drs. R. Moulen Janssen, secretaris PIN/KOS	304
mw. E. Daemen, secretaresse PIN/KOS	304
mw. A. van Diessen, huishoudelijke dienst	
mw. L. van Asseldonk, huishoudelijke dienst	
mw. S. Maas, huishoudelijke dienst	

CMBR

070 - 3136700

dhr. G. Moorman, secretaris

dhr. T. Boesten, secretaris/coördinator

mw. M. Oudenes, secretaresse

De dynamiek van spirituele ontwikkeling

Kennismaking met Wiel Smeets

Sinds 1 maart 2002 is bij het Bureau KNR een stafmedewerker jongerenbeleid aangesteld. In onderstaande bijdrage licht Wiel Smeets een tipje van de sluier op en vertelt openhartig over zijn passies als theoloog en zijn contacten met jongeren.

Opleiding

Uit enthousiasme voor popmusici als Queen, Genesis en Frank Zappa schreef ik me in voor de lerarenopleiding Engels/Nederlands in Sittard. Het bleek geen gelukkige keus en de studieresultaten waren navenant. In die tijd werd er een gespreksgroep opgezet voor jongeren over onderwerpen als vriendschap, onzekerheid en toekomstidealen. Heel boeiend, maar ik dacht steeds: wanneer zal de pastor zeggen dat we eigenlijk toch maar elke zondag braaf naar de kerk moeten? Zover kwam het echter nooit, want hij richtte zich op hetgeen ons bezig hield. Dat heeft mijn kijk op de kerk op z'n kop gezet. Na verloop van tijd werd ik vrijwilliger in het Parochieel JongerenWerk. Ik raakte steeds meer geïnteresseerd in levensbeschouwing en religie. Uit nieuwsgierigheid vroeg ik een studiegids aan van de UTP in Heerlen. Omdat de inhoud daarvan me aansprak ben ik in september 1985 met de opleiding begonnen. Aanvankelijk wilde ik slechts een onderwijsbevoegdheid halen, maar na een jaar was ik toch echt verkocht. Dat kwam vooral door de colleges spiritualiteit van Kees Waaijman. Ik was ineens een zeer gemotiveerde student, haalde hoge cijfers en miste bijna nooit een college.

Studentenpastoraat

Voor mijn stage ging ik naar de studentenekklesia in Maastricht. Daar voelde ik me als een vis in het water met allemaal jongeren om me heen die, net als ik, zoekend en kritisch bezig waren met levensbeschouwing en christelijk geloof. Ik zette spiritualiteitsgroepen op, daar bleek veel behoefte aan. De katholieke studentenpastor die daar werkte, ging gere-

geld met studenten op abdijweekend en ik ging mee als zijn rechterhand. Dat eerste weekend, in 1990, heeft veel indruk op me gemaakt. Studenten die om het hardst schreeuwden dat ze niks van katholiek geloof moesten hebben, zag ik daar zwaar onder de indruk en in grote piëteit in de koorbanken zitten. Ik herkende dat dubbele ook in mezelf: je aangetrokken voelen tot aspecten van christelijk geloof en tegelijkertijd je verzetten tegen andere aspecten. Achteraf begrijp ik dat dat precies ook de reden was waarom studenten zeiden dat ze zich door mij begrepen voelden.

In 1994 werd ik officieel studentenpastor in Maastricht en dat betekende eigenlijk een uitbreiding van de dingen waar ik al mee bezig was: spiritualiteitsgroepen, samen mystieke teksten lezen en kloosterweekenden.

Proefschrift

In 1996 begon ik aan het Titus Brandsma Instituut met een dissertatieonderzoek. Ik interviewde acht studenten met wie ik een maand later een weekend in de abdij van Koningshoeven (Berkel-Enschot) verbleef. Tijdens het weekend las ik met hen fragmenten uit een mystieke tekst van Bernard van Clairvaux 'over het beminnen van God'. Ik was vooral geïnteresseerd in het effect daarvan op hun godsbeeld. De gesprekken tijdens het weekend nam ik op, een maand later interviewde ik ze weer en een jaar later nog eens.

Het proefschrift is nu bijna klaar en bestrijkt het terrein van de geestelijke begeleiding van jongeren, het stimuleren van hun spirituele ontwikkeling. We zijn gewend om ontwikkeling te zien als een rechtlijnig en gradueel proces, waarbij je van de eerste naar

de tweede klas gaat enzovoorts. Dit komt overeen met de manier waarop mystici als Bernard van Clairvaux spirituele ontwikkeling beschrijven, als een geestelijke weg met stadia, waarin de concentratie op je eigen behoeften geleidelijk plaatsmaakt voor je overgeven aan God.

Tegenstrijdigheden

Mijn stelling is nu dat we ons tegelijkertijd in verschillende ontwikkelingsfasen bevinden. De ambivalentie bij sommige studenten met betrekking tot het christelijk geloof kun je heel goed verklaren vanuit een benadering van spirituele ontwikkeling die niet rechtlijnig is, maar dynamisch. Die jongeren zijn enerzijds bezig met identiteitsbepaling: wat klopt voor mij wel en niet? Waar ga ik in mee, waarin niet? Vanuit die kritische houding gaan dwingende kerkelijke regels, beelden en voorschriften op een gegeven moment op de helling. Anderzijds en gelijktijdig worden deze jongeren ook geraakt door wat ze in de abdij meemaken: de wijze waarop de monniken 'God' ervaren in hun gemeenschap, de sfeer in de kapel, de stilte, de symbolen tijdens de vieringen. Op die momenten gebeurt er iets wat je 'religieuze overgave' zou kunnen noemen en raak je betrokken op het numineuze. Sommige jongeren raken daarvan in de war. Juist wanneer je het geloof hebt afgeschreven, omdat het beeld van een man met een lange grijze baard voor jou geen betekenis heeft, is het vreemd om monniken allerlei dingen over 'God' te horen zeggen - God in verbondenheid, in gemeenschap en in liefde - die je wél aanspreken.

Authenticiteit

Mijn aanbeveling voor jongerenpastoraat is: laat jongeren ervaring opdoen met authentieke vormen van christelijk-religieus leven en wees er vervolgens dienstbaar bij aanwezig als ze dergelijke ervaringen een plek proberen te geven. Wees bedacht op (schijnbare) tegenstrijdigheden. Als een jon-

gere zich hevig afzet tegen christelijk geloof, dan kun je er donder op zeggen dat er tegelijkertijd ook nog een andere laag aanwezig is die juist religieus heel gevoelig is. Bevestig ze in hun verzet, want het is heel terecht dat ze sommige opvattingen niet pikken. Ik zeg wel eens: de God waar jij niet in gelooft, daar geloof ik ook niet in. De kunst is om zo'n jongere door gerichte vragen à la Socrates te helpen om meer ruimte te maken voor die religieus-gevoelige laag. De Duitse theoloog Rahner noemt dat 'mystagogie': iemand inwijden in diens eigen godsrelatie door geloofsverheldering.

In de wereld van religieuzen zijn allerlei plekken waar jongeren ervaring kunnen opdoen met authentieke christelijke spiritualiteit. Het is goed dat sommige religieuze instituten mensen in dienst hebben om speciaal met jongeren op te trekken. Als 'staf-medewerker jongerenbeleid' van de KNR wil ik deze jongerenwerkers graag ondersteunen. Verder wil ik gaan onderzoeken waar nog meer mogelijkheden liggen voor religieuzen om iets te betekenen voor de geloofsontwikkeling van jongeren.

Deze baan combineer ik met mijn werk als basisschoolbegeleider in Maastricht. Met name bij jonge leerkrachten kom ik vaak dezelfde tegenstrijdigheden tegen als bij de respondenten van mijn onderzoek. Ik probeer die leerkrachten te helpen om op een authentieke en eigentijdse manier vorm te geven aan godsdienstonderwijs.

Ontspanning en inspiratie

Ik kan me op allerlei manieren ontspannen. Ik luister veel naar popmuziek en ga geregeld naar concerten (Pinkpop). Ik hou van films en ga elke week naar de 'sneak preview': je wordt verrast met een film die nog in première moet gaan. Verder vind ik lichamelijke ontspanning heel belangrijk: ik skate graag en ik geef massages.

Inspiratie doe ik onder meer op in de Schrift en mijn favoriete Bijbelteksten

zijn het exodusverhaal, Jona, de berg-
rede en de barmhartige Samaritaan.
Momenteel staat 'de overspelige vrouw'
bovenaan het lijstje- 'wie zonder zonde
is, werpe de eerste steen'.
Wat me aanspreekt is de omkering
van het perspectief, net als bij de

Barmhartige Samaritaan: in plaats
van de ander te veroordelen kun je
zien dat je zelf de zondaar kan zijn en
dat je zelf een naaste kan zijn voor een
ander.

Januari 2003

Ontdekken wat de weg is in je leven
is met alle zintuigen open
in de wereld staan
en luisteren naar degene die je beweegt en
door wie je je bewegen laat.

Ontdekken wat de weg is in je leven
is neen durven zeggen en soms ja of misschien.

Ontdekken wat de weg is in je leven
is weten wat aan je voorbijgaat
nu je zo besluit en niet anders.

Ontdekken wat de weg is in je leven
is hopen op al het goede
dat ook jou mag overkomen
soms, heel even.

Ontdekken wat de weg is in je leven
is vertrouwen
en bouwen
en nemen zoals het komt
en geven van wat je bent.

Uit: Twaalf gebeden om roepingen 2002-2003, Bisdom
Rotterdam

Colofon

Het KNR-bulletin (ISSN: 1569-9447) is een uitgave van de afdeling communicatie van de KNR en verschijnt vijf maal per jaar. Met het bulletin willen de medewerkers van het bureau aan het Emmaplein in 's-Hertogenbosch de besturen van de religieuze instituten in Nederland informeren over zaken die hen, en daarmee 'hun achterban' bezighouden. Aan ieder bestuur van de bij de KNR aangesloten religieuze instituten en aan de redacties van congregatiebladen wordt één exemplaar verstrekt. Daarnaast ontvangen leden van werkgroepen en commissies een exemplaar.

Indien gewenst mogen artikelen overgenomen worden in orde- en congregatiebladen van de aangesloten religieuze instituten.

Opmaak en eindredactie: Miranda Roijers-Graumans, Nita van Bergen & Will van de Ven, KNR-afdeling communicatie, Postbus 111, 5201 AC 's-Hertogenbosch, tel: 073-6921316, fax. 073-6921322, e-mail W.vd.Ven@knr.nl